

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 2 Februari</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösenummer 10 öre.</p>	<p>Redaktionens adress: Valhallavägen 41, n. b. Stockholm.</p>	<p>Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm. För expeditionen: <i>Elin Lindley</i>, Tunnelgatan 1 B, 1 Stockholm.</p>	<p>1911</p>
--------------------------	---	--	---	-------------

Ensamma mödrars och deras barns övergivna ställning.

Detta är ett förhållande så känt av alla och så bittert erfaret av dem som äro övergivna, att mycket tal behöver ej i Morgonbris' spalter föras därom. Vi påminna blott om lagens brister, vilka såväl gifta som ogifta kvinnor få vidkännas, emedan effektiva bestämmelser att tvinga en far till underhållsplikt saknas. En barnafar kan visserligen ådömas att lämna visst underhåll, men om han uraktlåter att betala kan detta icke uttagas av hans arbetsförtjänst. Icke ens genom fattigvården kan en sådan tredskande barnafar tvingas till ersättning, såvida ej modern är helt oförmögen till arbete. En mor måste således vara så sjuk, att hon icke alls kan arbeta, för att kunna få hjälp av den som, närmast henne själv, står barnet nära i livet; en frisk eller klen mor, vilket senare så många övergivna mödrar bliva på grund av brist och bekymmer, har inga säkra utsikter att få hjälp av den barnafader, som ej lämnar bidrag godvilligt.

Vi påminna vidare om att den ogifta, övergivna modern ofta saknar all vägledning, hur hon skall kunna bevaka sin rätt gent emot barnafadern. Visserligen gives nu sådan beredvilligt å somliga orter genom fattigvårdsstyrelsen samt i större städer genom fri rättshjälp och genom upplysningsbyråer. Men endast ett fåtal av övergivna, ensamma mödrar komma dessa upplysningsbyråer till del, dels emedan det mesta som göres här-

utinnan är enskild företagsamhet, dels emedan många mödrar draga sig för bråk med barnafaderna. Det är samhället självt som här borde ha laglig skyldighet ingripa för att bevaka de övergivnas intressen.

Det är detta upprörande rättslöshets-tillstånd, som tvingar otaliga mödrar att

"VID NATTASYLEN".

Byst av Carl Eldh.

skiljas från sina barn, och att dessutom år efter år tryckas av bördan att vara ensamma om att betala för barnet borta hos andra, eller att betala igen till fattigvården vad den har lagt ut för barnets underhåll. Inför ett sådant öde, när därtill även kommer rädslan för andras domar, kunna till och med mödrar drivas att genom mord befria barnet från livet

eller att själv söka döden, såsom hänt mångfaldiga gånger, och särskilt ha de nyss timade händelserna av sådan art skakat på samvetena i vårt land.

I pressen och i diskussioner har man frågat: Huru råda bot? När skall detta oeffterrättsligt tillstånd få ett slut? Och mödrar fråga alltjämt undrande: Finns det inga lagar?

Frågan har varit före i riksdagen flera gånger, resulterat i 4 olika riksdagsskrivelser, av 1893, 1899, 1901 och 1907. Det aktuella spörsmålet är nu till utredning såväl i *fattigvårds- och lagstiftningskommittén* som *lagberedningen*.

Då emellertid lagförslag i frågan är av brådsakande natur, så vill man icke tänka sig att behöva vänta därpå ända tills förslag hinna utarbetas ang. familjerätten och fattigvårdslagen i hela dess vidd.

En *petition* har därför tillställts *regeringen* med begäran att särskilda förslagsförslag i ämnet måtte utarbetas — utan avvaktan på att förslag till fullständiga nya lagar angående hela familjerätten och fattigvården kunna utarbetas. Initiativet till denna petition utgår från kvinnor, vilka även skött namnsamlingen. Den har endast undertecknats av män och kvinnor, vilka genom sin verksamhet vunnit kännedom om de svårigheter, som följa av lagens brister, vad angår försörjarens underhållsplikt, såsom personer inom fattigvård verkande, en del läkare, barnmorskor, advokater, och har dock samlat från *Stockholm och Stockholms län 530 undertecknare*. Denna enighet mellan personer tillhörande olika partier talar ett mäktigt språk angående nödvändigheten av ny lagstiftning till skydd för utom äktenskapet födda barn och deras mödrar samt angående effek-

tiva tvångsmedel mot såväl gifta som ogifta försörjare.

Den nya lagstiftningen i berörda fråga måste omfatta två huvudpunkter till moders och barns skydd:

1) Att ett rättsinstitut införes, varigenom *samhället bevakar* dels mödrarnas rätt att få barnafadern förklarad pliktig erlagga bidrag till barnets underhåll, dels barnens rätt gentemot såväl försumliga fäder som mödrar.

2) Att lagens bestämmelser ändras så, att underhållsbidrag verkligen effektivt kan uttagas.

Anna Lindhagen.

Avbetalning eller verklig lösning av kvinnornas rösträttsfråga.

Varje uppmärksam granskare borde nu vara på det klara med, att liberalerna begingo en oförsvarlig blunder då de tilläto det Lindmanska rösträttsystemet bliva upphöjt till lag. Även våra representanter i riksdagen måste därvid påtaga sig en del av ansvaret för denna utgång. Härigenom gav man ministären Lindman den starka ställning, som den sedermera, tack vare första kammarens »demokratisering», kunnat bibehålla och som den synes ämna bibehålla samt till fulla värdet utnyttja gent emot arbetarklassen. Hade det Lindmanska förslaget då blivit avslaget, så skulle Lindman antingen nödgats avgå eller framkomma med något antagligare förslag till rösträttsfrågans lösning. Det är svårt att få mig och många flera till att tro på omöjligheten av att vid denna tidpunkt uppnå samverkan mellan liberaler och socialdemokrater i syfte att göra rent bord för att på så sätt få fram en mera antaglig lösning. Varför detta icke skedde tillhör väl gåtorna inom det parlamentariska livet.

Samma fara föreligger emellertid på nytt, och det är därför som undertecknad har ansett sig våga och böra framföra några egna meningar i denna sak. Den kvinnliga rösträttsrörelsens representanter lära nämligen ha vänt sig till de politiska partierna med anhållan om deras medverkan till att det nu antagna rösträttsystemet skulle ändras därhän, att det även omfattade kvinnorna. Detta innebär ett vidmakthållande av alla de oersonliga streck och inskränkningar, som nu vidlåder systemet, däribland fattigvårdsstrecket. Senare val ha visat, vilken oerhörd massa arbetare som ha fallit för utskylds- och fattigvårdsstreckens verkningar. Förvisso skulle strecken härja ännu ohylligare bland arbetarklassens kvinnor och på så sätt beröva dem deras rösträtt.

De små löner, som i allmänhet utbetalas till kvinnliga självförsörjare, gör att de ytterst sällan ha möjlighet att betala någon skatt. För många blir det en nästan oöverstiglig svårighet att ens betala skatt å en halv bevillningskrona,

och ännu värre blir förhållandet om de av taxeringsmyndigheterna bli uppskattade till högre belopp. Fattigvårdsstreckets verkningar blir för kvinnorna betydligt värre än för männen. Fabriksarbeterskor m. fl. kunna ytterst sällan göra några besparingar och nödgas därför, så snart sjukdom tillstötter, nästan omedelbart anlita fattigvården. Dessutom måste man bland kvinnorna medräkna den stora kategori av änkor, som ganska ofta stå i den svåra belägenheten att försörja minderåriga barn och för den skull nödgas anlita fattigvården.

Med kännedom om dessa ohyggliga brister i det nu antagna rösträttsystemet och med vetskap om huru ofantligt svårt det skulle bli att få en ändring till stånd, för den händelse de borgerliga rösträttskvinnornas önskingar nu ginge igenom, så kan man icke annat än vädja till såväl socialdemokratiska som liberala riksdagsmän att vägra medverka till en ny förfuskning. Visserligen kan det för kvinnornas vidkommande kännas retfullt och orättvist att vara utestängda från politiskt rösträtt, men hellre då vänta några år för en lösning, som tillfredsställande förverkligar kravet på en rättvist verkande rösträtt — lika för såväl män som kvinnor — än att ånyo och för många år framåt fastslå att dessa orättvisa streck skola få kvarbli.

Elin Lindley.

De socialdemokratiska kvinnorna och L. K. P. R.

Vid rösträttsrörelsens senaste centralstyrelsemöte gavs ett uttalande av frkn Anna Whitlock om de socialdemokratiska kvinnornas ställning till rösträttsrörelsen, vilket uttalande var sådant, att vi ej kunna lämna det oemotsagt. Hennes yttrande refereras sålunda:

Hon talade om den av henne alltid med kärlek omfattade enhetstanken för den kvinnliga rösträttsrörelsen och påpekade, att den vid Köpenhamnskongressen antagna resolutionen varit föreslagen från Tyskland, där klyftan klasserna emellan är vida större än hos oss (?). Efter denna separatistresolution har L. K. P. R. haft glädjen att se att »ärlighet dock alltid varar längst». De svenska kvinnornas från alla personliga intressen fria strävanden ha för goda traditioner för att de svenska socialdemokratiska kvinnorna skola ansett sig kunna eller böra följa sina Köpenhamnsrepresentanters bud. L. K. P. R:s mål är »Rösträtt åt alla Sverges kvinnor för fosterlandets skull», och för det målet arbeta fortfarande enigt kvinnor ur alla partier och endast ett försvinnande fåtal socialdemokrater ha utgått. Enligt vad sedan meddelades har detta skett endast i Västerås.

Vi skola ej polemisera mot frkn W. om detta, endast hänvisa till kongressbeslut i frågan och påpeka att dessa varit internationella som nationella och antagna på såväl kvinnokongresser som på partikongresser.

I januari 1907 hölls en socialdemokratisk kvinnokonferens och vid

denna behandlades även kvinnornas rösträttsfråga. L. K. P. R:s V. U. hade till konferensen sänt en skrivelse med en maning till de socialdemokratiska kvinnorna att ingå som medlemmar i rösträttsföreningarna. Konferensen beslöt för sin del att i rösträttsfrågan antaga Stockholms allmänna kvinnoklubbs motion, som framställde frågan: »Vilken ställning böra arbetarklassens kvinnor intaga till den kvinnliga rösträttsrörelsen?», och besvarade den med följande uttalande:

»Att de fackligt och politiskt organiserade kvinnorna överallt, antingen genom sina organisationer eller enskilt, söka bliva medlemmar av de respektive arbetarkommunerna, och därigenom vid alla tillfällen hävda kvinnans lika rätt för bestämmandet av samhällets angelägenheter som mannen.

Att ett energiskt arbete bedrivs bland kvinnorna för inträde i de socialdemokratiska kvinnoklubbarna och att överallt, där möjligheter finnes för nya klubbar, bilda sådana. Hänvisande till det socialdemokratiska partiprogrammet om »lika och direkt rösträtt för både män och kvinnor», uppmanas kvinnorna att mer än hittills beakta frågan om kvinnans rösträtt.»

Den i augusti samma år i Stuttgart samlade första Internationella socialistiska kvinnokonferensen antog en resolution, av vilken vi återge slutklämmen, vilken är det väsentligaste:

»De socialistiska partierna i alla länder äro förpliktade att energiskt kämpa för den allmänna kvinnorösträtts införande. Därför äro alla strider för demokratisering av rösträtten till de laggivande och administrerande korporationerna i stat och kommun att anse såsom strider för kvinnorösträtten, som dessa partier måste fordra och i agitationen såväl som i parlamentet eftertryckligt företräda. I länder, där demokratiseringen av männens rösträtt är längre framskriden eller helt genomförd ha de socialistiska partien att upptaga kampen för införandet av kvinnans rösträtt och i förbindelse därmed naturligtvis också att förfäkta alla de fordringar, som vi i det manliga proletariets fulla medborgarrätts intresse ha att uppställa.

Den socialistiska kvinnorörelsens plikt i alla länder är att med all kraft deltaga i alla strider som de socialistiska partierna föra för rösträtts demokratisering. Men de må också med all energi verka för att i dessa strider kvinnornas allmänna rösträtt i enlighet med sin principiella och praktiska betydelse allvarligt förfäktas.»

Den omedelbart därefter i Stuttgart samlade internationella socialistiska kongressen antog enhälligt följande resolution:

»Kongressen hälsar med största tillfredsställelse den första internationella kvinnokonferensen och förklarar sig solidarisk med dess ståndpunkt till kvinnorösträtten.

Kongressen tillbakavisar den begränsade kvinnorösträtten som en förfalskning och ett förhånande av det kvinnliga släktets lika berättigande. De socialistiska partierna kämpa för det enda livskraftiga konkreta uttryck för denna princip: den allmänna kvinnorösträtten, som tillerkännes alla myndiga och icke är knuten varken vid egendom, skatt eller bildningsgrad, vilka hinder utsluta det arbetande folket från att åtnjuta sin rätt. De socialistiska kvinnorna hava icke att i förbund med den borgerliga kvinnorsaksrörelsen kämpa för det kvinnliga släktets fulla medborgarrätt, utan i gemenskap med de socialistiska partierna, vilka kämpa för kvinnorösträtten som en av de viktigaste och överhuvud taget för samhällets fulla demokratisering mest betydelsefulla och praktiska fordringarna.

De socialistiska partierna i alla länder äro förpliktade att energiskt kämpa för införande av den allmänna kvinnörösträtten. Därför är i synnerhet även kampen för valrättens demokratisering till de lagstiftande och förvaltande församlingarna att föra som en kamp för kvinnörösträtten, som socialismen fordrar och i agitationen och i parlamenten städs med eftertryck måste framföra. I länder, varest demokratiseringen av männens valrätt är långt framskriden eller fullständigt uppnådd, hava de socialistiska partierna ett upptaga kampen för införande av den allmänna kvinnörösträtten och i förbindelse därmed naturligtvis framföra alla de fordringar, som i intresse för den fulla medborgarrätten för det manliga proletariatet ännu återstå att framföra.

Den internationella socialistiska kongressen kan inte föreskriva något land en bestämd tidpunkt, då en valrättsrörelse skall inledas. Kongressen förklarar dock, att om en dylik rörelse skall börja i ett land, den obetingat och uteslutande måste föras på den allmänna socialistiska kampens grundval för den allmänna valrätten åt alla myndiga utan åtskillnad till kön."

Den skandinaviska arbetarkongressen i Kristiania i sept. 1907 uttalade sin anslutning till Stuttgartresolutionerna i kvinnornas rösträttsfråga. I aug. 1908, då de svenska socialdemokratiska kvinnorna hade sin första kongress, antogs en resolution, som är ytterst betecknande för arbetarkvinnornas naturliga misstro och tvivel till den borgerliga rösträttsrörelsen och vilken resolution är av följande lydelse:

"Då den socialdemokratiska kvinnörörelsen på sitt arbetsprogram har upptagit kravet på rösträtt och valbarhet för kvinnor och då den borgerliga rösträttsrörelsen står mycket oklar i de frågor, som närmast beröra arbetarkvinnorna, anser kongressen, att arbetarkvinnorna bäst kunna arbeta för en rättvis lösning av frågan genom sina egna organisationer. (de socialdemokratiska kvinnoklubbarna).

Men det bör likväl stå fritt för varje medlem i våra klubbar att, om de så önska, även vara med i den borgerliga rörelsen, i synnerhet om de därmed skulle kunna motarbeta den tendens, som på många håll spåras inom densamma, och vilken går ut på att vilja taga emot ett rösträttsförslag, som ställer arbetarkvinnorna utanför."

Av dessa kongressresolutioner framgår med önskvärd tydlighet, att den resolution, som antogs å Köpenhamnskonferensen, var ett fullt konsekvent steg framåt. Om man utan förutfattad mening genomläser resolutionen, skall man finna, att det var det enda uttalande, som kunde antagas, och att det endast var en ytterligare bekräftelse av förut fattade beslut. Resolutionen var, som känt är, av följande lydelse:

"Konferensen bekräftar det uttalande, som gjordes av den första konferensen i Stuttgart 1907.

Med hänsyn till de fortsatta försök, som göras för att bedraga kvinnornas stora flertal genom införandet av en inskränkt kvinnörösträtt och därmed samtidigt spärra vägen till politisk makt för hela proletariatet, betoar kongressen ännu en gång särskilt följande principer:

Den socialistiska kvinnörörelsen i alla länder tillbakavisar den inskränkta kvinnörösträtten som en förfälskning och ett förhånande av principen om kvinnans politiska jämlikhet. Den kämpar för det enda levande, konkreta uttrycket för denna princip: den allmänna kvinnörösträtten, given åt alla myn-

diga och oberoende av egendom, skattebetalning, bildningsståndpunkt eller andra betingelser, som utesluta det arbetande folkets medlemmar. De socialistiska kvinnorna föra icke sin kamp i förbund med de borgerliga kvinnosakskvinnorna utan gemensamt med de socialistiska partierna, som kämpa för kvinnlig rösträtt som ett det teoretiskt och praktiskt viktigaste villkoret för rösträttens fulla demokratisering.

Med hänsyn till den växande betydelse, som kvinnornas politiska frigörelse har för proletariatets klasskamp erinrar kongressen vidare om följande riktlinjer:

De socialistiska partierna i alla länder äro skyldiga att energiskt kämpa för införandet av den allmänna kvinnörösträtten. Därför skulle också särskilt kampen för demokratisering av rösträtten till de lagstiftande och administrativa församlingarna i stat och kommun föras som en kamp för kvinnörösträtten, vilken partierna måste fordra och såväl i agitationen som i parlamentet med eftertryck hävda. I alla länder, där männens rösträtt redan i stor utsträckning eller fullständigt demokratiserats, ha de socialistiska partierna ett upptaga kampen för införandet av allmän kvinnörösträtt och naturligtvis i förbindelse härmed förfäktat alla de krav, som vi ännu ha att uppställa för att vinna full medborgarrätt för det manliga proletariatet.

Det är de socialistiska kvinnornas plikt att med största kraft deltaga i alla strider, som de socialistiska partierna föra för demokratiseringen av rösträtten, men även verka med samma energi för att i dessa strider kravet på allmän kvinnörösträtt framföres i enlighet med sin principiella betydelse och sin praktiska räckvidd.

För att påskynda införandet av politisk kvinnörösträtt är det alla socialistiska kvinnors plikt, att i anslutning till ovanstående principer, i tal och skrift driva en outtröttlig upplysningsagitation bland massorna om rättvisan i och betydelsen av kvinnornas politiska frigörelse och att härför utnyttja varje möjligt. Särskilt måste de benytta varje val till politiska och offentliga institutioner för denna agitation. Där kvinnorna ha rösträtt till dessa institutioner måste de förmås att utnyttja denna klokt och ihärdigt; i fall då kvinnorna vid dessa val äro helt eller delvis rättslösa, må de av de socialistiska kvinnorna samlas till kamp för sin rösträtt.

Vid de årliga majdemonstrationerna — oberoende av vilka former dessa ha — måste fordran på full politisk likställighet för kvinnorna hävdas. I samförstånd med proletariatets klassmedvetna politiska och fackliga organisationer föranstalta de socialistiska kvinnorna i varje land en kvinnodag, som i första hand tjänar till agitation för kvinnörösträtten. Denna fordran må belysas ur socialistiska synpunkter och i sitt sammanhang med hela kvinnofrågan. Kvinnodagen må givas internationell karaktär och förberedas väl."

För Sverges arbetarkvinnors vidkommande är det ännu för tidigt för utom vårt parti stående kvinnor att göra sig några omdömen om Köpenhamnsresolutionens konsekvenser. Soc.-dem. kvinnokongressens V. U. har för sin del behandlat resolutionen och uttalat sin anslutning till densamma samt hänskjutit frågan till klubbarna och till vår egen stundande kongress, där de slutgiltiga linjerna för de socialdemokratiska kvinnornas ställning till rösträttsfrågan helt säkert komma att uppdragas.

Dessa uttalanden från våra kongresser motivera klart arbetarklassens ståndpunkt till en kvinnörösträtt, sådan de svenska rösträttskvinnorna fordrade, en rösträtt, genom vars brutala fattigvårdsstreck stora skaror av arbetarkvinnor skulle bli utestängda. Och för vår egen del ha vi lärt oss

inse det ohållbara uti att vara med i en rörelse som L. K. P. R., där i "neutralitetens" namn högerkvinnan skulle samarbeta med socialdemokraten.

Men det är för oss att beklaga, att det finns kvinnor inom vårt eget parti, som genom sin hållning givit stöd åt de borgerliga kvinnornas uppfattning om osolidaritet bland oss själva. På dylikt skall man dock ej bygga sina omdömen och patetiskt deklamera om "att ärlighet varar längst".

Hade dock L. K. P. R. verkligen viljan till att arbeta för "rösträtt åt alla Sverges kvinnor", så borde den icke ständigt upprepa narrspelet, att hos högerväldets statsminister underdånigast bedja "om rösträtt och valbarhet för kvinnor på samma villkor som männen nu ha" (den Lindmanska rösträtten med återigen dess fattigvårdsstreck och övriga klassgarantier). Genom just denna rösträttsrörelsens taktik bidraga de borgerliga kvinnorna snarare till att vidga än att minska klyftan mellan klasserna i vårt land.

Stockholm 16 jan. 1911.

Anna Sterky. Amanda Frösell.

Elin Lindley. Ruth Gustafson.

Signe Svensson. Kata Dalström.

Samtliga Stockholmsombud vid Köpenhamnskonferensen.

Märkliga inlägg angående kvinnornas rösträttsrörelse.

I.

Carl Lindhagen har i pressen skrivit om den kvinnliga rösträttsorganisationen och de politiska partierna. Lindhagen ser här, såsom alltid, med kritiska ögon på de begrepp om taktisk klokhet, som äro gängse inom de politiska partierna. Uttryck för denna hans läggning kommer typiskt fram i följande ord i artikelns början: "Vare det nu långt ifrån mig att påstå, att politik och erkännerligen parlamentarism är en förvillelse eller ens ett misstag. Tvärtom måste vi i det längsta tro att de måste och kunna vara verkstäder för det högsta goda, såvitt över huvud taget skall givas förhoppningar om bättre tider. Men politiken och det parlamentariska livet är fyllt av lockande förvillelser, i vilkas garn vi alla mer eller mindre sitta fast. Vårt anspråkslösa strävande bör väl då vara, icke att kyssa våra fjättrar, utan att slita dem och söka lyfta politiken ur gruset."

Carl Lindhagen har beskyllt rösträttsorganisationen för att icke gå fri från att kyssa dessa fjättrar. Morgonbris' spalter äro för mycket upptagna att gå in på en utredning huru härmed må förhålla sig. Men man kan så väl förstå, att de ledande inom rösträttsrörelsen och Carl Lindhagen

ej kunna förstå varandra endast av följande yttrande i Dagny: "Mr Lindhagen begär mycket, då han redan innan kvinnorna fått tillträde till politikens helgade område, på dem ställer fordran att skapa ideellare politiska seder." Det är just detta en man med Carl Lindhagens läggning väntat av kvinnorna och i detta instämmer mången av hjärtat.

Såväl i svaromålet i Dagny som i Anna Wicksells mycket skarpa svar till Lindhagen i Aftontidningen, framgår tydligt att ledningen ej vill ge sig in på djärvare vägar av omsorg om enigheten och neutraliteten, och man tror att Lindhagen angripit neutraliteten. Av hans artikel framgår emellertid ej detta, endast att han för sin del anser att kvinnorna äro så rädda om partipolitiken, gunsten från alla de tre partierna, att de därmed offra något av det omedelbara kravet och ibland just riskera neutraliteten för denna försiktighets skull.

Ledningen inom rösträttsrörelsen anser sig orättvist kränkt av Carl Lindhagens beskyllningar, då denna ledning handlat efter sina principer. Det hade dock varit glädjande om i svaromålet framkommit något av känsla för att kritik är ganska nyttig och att de ideella värdena dock kunna löpa fara att ej riktigt synas och komma till heders inom en rörelse, som allt för mycket ängsligt behärskas av taktik.

II.

De socialdemokratiska kvinnornas ställning till Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt är den andra stridssignalen, som ljudat. Redogörelse härför och hur ombuden vid Köpenhamnskongressen tänka sig frågan, återfinnes här nedan. Närmare preciseras samma ståndpunkt genom Elin Lindleys' artikel, som talar ett klart språk.

Programmet för denna taktik är följande: "Hellre då vänta några år än att ånyo och för många år framåt fastslå, att dessa orättvisa streck skola få kvarbliva." I detta program får kvinnornas krav stå tillbaka för en tänkt möjlighet till hastigare demokratisering.

Det program åter, enligt vilket hela andra kammaren och även socialdemokraterna röstat för, är rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. Det är allmänt känt, att medlemmar i Malmö kvinnoklubb äro anhängare av detta senare program. Ett inlägg av Anna Wicksell i Aftontidningen är värt att taga del av för att se frågan från alla synpunkter.

Alltmer ha linjerna klarnat, så att man ser att det mindre är en strid för eller emot Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt det här gäller, utan huruvida man vill vänta tills ytterligare streck borttagits eller huruvida man nu vill ha rösträtt på samma villkor som för män.

Undertecknad anser för sin del:

1) att könsstreckets borttagande i och för sig är en så viktig angelägenhet, att man ej har rätt från kvinnosakssynpunkt att förhåla det streckets borttagande;

2) att det är svårt förutspå, hur verkan skulle bli från demokratisk synpunkt, om kvinnorna nu komme med på samma villkor som för män. Högern är rädd för dess alltför demokratiserande inflytande, en del socialdemokrater för dess odemokratiska. Den rätta vägen synes mig från alla synpunkter vara att ej partipolitiska i denna fråga, utan att endast rättvist befria kvinnorna från könsstrecket.

3) Könsstreckets borttagande eller rösträtt på samma villkor som för män är en sak för sig, som vi rättvisligen på allt sätt måste stödja. Vid sidan därav kan kampen stridas för alla strecks borttagande för såväl kvinnor som män likaså energiskt som om vi kvinnor skulle besluta oss för att ytterligare vänta. *Anna Lindhagen.*

Emma Ihrer död.

En av Tysklands mest bekanta kvinnliga socialdemokrater, fru Emma Ihrer, har avlidit. Hon var född i Glatz 1857 och tillhörde en småborgerlig, strängt katolsk familj, men sedan hon kommit till Berlin och stiftat bekantskap med arbetarrörelsen blev hon en outröttlig förkämpe för kvinnans rättigheter. Första gången hon uppträdde offentligt var på tyska kvinnoförbundets kongress 1883. Den 15 maj 1885 bildades »föreningen till skydd för arbetarkornas intressen», och fru Ihrer blev en av de drivande krafterna i denna. Denna förening blev av polisen upplöst 1886; emedan den blivit beskylld för att driva politik. Fru Ihrer m. fl. dömdes till böter.

1891 startade fru Ihrer kvinnotidningen »Arbeiterin», som senare antog namnet »Die Gleichheit». Sedan en del år tillbaka var hon ordförande för blomster-, blad- och fjäderarbetarkornas fackförening samt redigerade deras fackorgan »Der Blumen-Arbeiter». Dessutom har hon skrivit flera agitationsbroschyrer samt varit medlem av den fackliga

kvinnoungitaktionskommittén. Fru Ihrer har deltagit i flera internationella arbetarkongresser, senast den i Köpenhamn.

Arbetarkvinnor, gifta och ogifta!

Deklarera under februari för eder inkomst år 1910!

Visserligen äro de små inkomsttagarna med under 800 kronors inkomst ej skyldiga att deklarerat, men *genom självdeklaration får ni egen debetsedel, medelst den egna debetsedeln får ni kommunal rösträtt och valbarhet — gift kvinna för en så liten inkomst som ända ned till 10 kronor, ogift kvinna för inkomst, som uppgår till bevillningstaxerbar inkomst. (I Stockholm 700 kr., i landsorten i allmänhet 500 kr.)*

På den grund att mannen är skyldig i sin deklaration även uppgiva hustruns inkomst, så blir mannens och hustruns sammanlagda skatt icke ökad därigenom att hustrun deklarerar för sig. Däremot vinnes kommunal rösträtt för hustrun. Den ogifta kvinnan, med inkomst under 800 kr., går icke säker för att slippa betala skatt om hon underlåter att deklarerat. Det är därför även från denna synpunkt klokast att göra det för att ej riskera bliva för högt beskattad.

Deklarationerna skola avges efter lagligen fastställt formulär (för arbetare, tjänstemän o. dyl. formulär nr 1 B) och skola vara inlämnade till vederbörande (taxeringsnämndsordförande) före 1 mars. Där erhållas blanketter och upplysningar gratis. För erhållande av upplysningar kommer säkerligen på varje ort dessutom frivilliga krafter att stå till förfogande, såsom arbetarekommuner, folkskol-lärare eller andra å orten. I Stockholm lämnas upplysningar å deklara-tionsbyrån, Slottsbacken 6, kl. 11—3 och 6—8 samt å arbetarekommunens deklara-tionsbyrå i Folkets Hus för medlemmar av Stockholms arbetarekommun under hela februari alla dagar kl. 12 f. m. till 9 e. m.

Kom ihåg, att enligt den statsbeskattning, som trätt i kraft med år 1911, ingen som har inkomst under 800 kr. träffas av skatt till staten. För över 800 kronors inkomst får man vid deklara-tionen göra vissa avdrag och därigenom få skattelindring i kronoskatten (såsom avdrag för barn — under 15 år 100 kr. pr barn — sjukdom, olycksfall, understöd i vissa fall, avgifter till sjuk-kassor, livförsäkringar m. m.).

Hustrur och ogifta kvinnor, skaffa eder kommunal rösträtt genom att deklarerat!

Genom edra röster kan åstad-kommäs en betydlig förstärkning av arbetsklassens inflytande på det kommunala livet.

LITTERATUR.

CARL LINDHAGEN: Drömmar och stridslinjer.

Utgivandet av detta verk är ett evenemang i vår politiska litteratur. Vore inte intresset för allmänna frågor så fördömt ringa och ytligt hos vårt folk, skulle väl dessa böcker redan utgått i flera upplagor, icke bara för sitt rent sakliga värdes skull, men även för den lätillrästa, fängslande form, vari de gjutits, som gör dem tillgängliga även för personer, vilkas hjärnor eljest har svårt att smälta annat än skönlitterärt skvalp.

Lindhagen har i dessa volymer samlat ett stort antal av sina anföranden och motioner i riksdagen samt politiska tal vid olika tillfällen. Innehållet berör emellertid mindre positiva förslag med äras detaljmotiveringar, utan är lagt så, att det skall genom valda exempel bland många giva en bild endast av "de allmänna synpunkterna och sinnesriktningarna i en viss politisk åskådning". Härigenom har undvikits all tyngd och bilden blir på samma gång mera helgjuten.

Man får här i sanning en utomordentlig bild av den oböjliga, förkättrade och beundransvärde idépolitiker Lindhagen är. Han har varit de demokratiska principernas mest konsekvente och ihärdige talsman i svensk politik. Hur stolt och storstilad framstår han icke i denna de usla kompromissernas och det fala svekets förlovade tid, en politisk förnedring utan motstycke i vår historia. Det är något imponerande och lyftande att se denne ensamme mans kamp för de ideal — varför skulle man inte våga använda det gamla goda ordet! — t. ex. kvinnans rösträtt, som de båda framstegspartierna visserligen bekände med sina läppar, men i sina hjärtan var fjärran ifrån. Över huvud är ju Lindhagens insats för den länge med så mycken likgiltighet från alla håll betraktade kvinnofrågan ett av de allra vackraste bladen i hans mångskiftande, för allt mänskligt intresserade verksamhet.

Här, liksom annars, har han till fullo visat, vilken styrka det är, att alltid, även i politiken, handla efter övertygelse och följa ledande principer. För en framstegsman hämnar det sig städse, förr eller senare, att hänge sig åt en otyglad opportunist. Fallet Staaff talar volymer om den saken. Man tror sig vara klok, man skall dra största möjliga nytta av ögonblicket och försvar sig gladeligen åt djävulen för att vinna något för stunden, men tiden är kort och snart kommer domen över dem, som offrat framtiden för dagens fördel.

Lindhagens ära och storhet är att aldrig ha gått på ackord i fråga om folkets uppenbara rättsskrav. Det har gett honom smädenamnet svärmare, fantast, utopist. Men en politiker, som icke äger fantasi, är en dålig po-

litiker. Smädenamnen är i själva verket hederstitlar. Ty den politik, som hrr Lindman, Staaff & C:ni bedriver, är inte mer politik än att stå i en kryddbod och sälja snus. Men han, som skälldes drömmare och verklighetsfrämmande doktrinär, han har utstakat vår politik för de närmaste 50 åren framåt och hans gärning lever, när de andras för länge sedan förtorkat och förglömts.

Z. Höglund.

ELLEN KEY: Tal till Sverges ungdom. Frams förlag. Pris 1 kr.

Ellen Key säger i Livslinjer: »Var gång en stor tanke inkommer i tidsmedvetandet utbreder den samma skräck som ett lössläppt lejon på torgen. Men hur snart lockas ej ett sådant högdjur i bur, där det sedan blir ett folknöjel»

Ellen Key har rätt att slunga ut dessa bittra ord, ty hon har själv givit oss stora tankar, men hur farliga de än varit och hur stor risken att ge dem ifrån sig, aldrig har hon dock låtit tämja in dem i bur. Vad hon tänkt och känt har hon sagt högt, sanningens och kärlekens evangelium har hon predikat, det drev henne, som flera, i landsflykt, men hon glömde därför inte sitt kall, sitt land och sitt folk, ty hon visste, att smutsiga stenar äro dåliga argument och kunna isynnerhet inte i längden hålla stånd mot den kämpe, på vars Angurvadel *ärlighetens* runor flamma.

Ellen Key är socialist, det kunna vi inte undgå att märka av hennes hållning i stora sociala och politiska frågor, men den ekonomiska utvecklingskampens dagsintressen ligga henne dock fjärrare än denna strävan att skapa individer av alla och taga vara på intellektualisterna. Grunden för hennes livsläror är själar-
nas evolution.

»Tal till Sverges ungdom» är en samling föredrag, som Ellen Key på senaste tiden hållit på olika ställen i vårt land och äro uteslutande av aktuell art, såsom framgår av rubrikerna: Vad tiden ger ungdomen och kräver av den, Föreningsliv och självkultur, Ungdomens uppgifter, Fredsproblemet — och många flera problem. Ellen Key finner hjärtevågen nu som alltid annars när hon talar eller skriver till oss, inte därför, att där inte förståndet räcker till få känslorna ta vid, utan därför att hon inte kan annat. Hennes väsen är värme, kärlek, sol, och i detta sitt väsens färger har hon segrat över oss. Och hon har vår tillit, vårt förtroende, ty hon bär segern som den vise gör, ödmjukt, och då är segraren störst.

Ellen Keys råd och visdomar i dessa tal gör oss inte modlösa och förstämde, som man annars blir inför det man läser och tror sig fatta, men vet sig aldrig kunna nå. Hennes filosofi har här intet av arabesk, utan går i raka linjer direkt till vårt förstånd. Och hennes *sanningar*, som här äro så synnerligen träffande, kunna ingen sära och ingen förarga, som vill läsa och förstå författarinnan rätt. De göra just vad som är avsett med dem: väcka till efter-

tanke, börja gro, slå slutligen rot och därmed är avsikten vunnin. Ty innan man kan göra sig av med sina lyten måste man ju känna dem, dess karaktär och grundorsaker.

Det skulle säkert därför vara orätt mot författarinnan att tacka henne bara för allt det vackra och tillitsfulla hon i dessa tal har för den svenska socialdemokratiska ungdomen och glömma det, i vilket hon säkert lagt ner sin största kärlek, nämligen där hon visar på de fel och brister, som inte någonstans är det mänskliga främmande, och som också så säkert vidlåda oss.

Doktor John Landqvist i D. N. säger också i sin anmälan:

»Man lägger ifrån sig boken med en särskild känsla av tacksamhet för det upplysningsarbete Ellen Key med dessa föredrag utfört i kretsar, som både äro mottagliga för upplysning och behöva den. Med sin radikala vidsynthet förenar hon här en måttfullhet och lidelsefrihet, som verkar särdeles välgörande just i en orolig tid. Denna måtta är i och för sig intet annat än den ro, som framtids-tankens stjärna sprider i ett trosvisst sinne.»

Ellen Key är särskilt rädd för och kämpar alltid mot det och dem, som så tillmötesgå det sociala livets krav, att de själva upphöra att bli till ett livsvärde, hon varnar den enskilde att han ej må underkasta sin personlighet meningslösa livshämningar för det helas skull, hon vill att kulturarbetet skall gå ut på att dana större själar. Hon vill harmoni och samhällsskönhet. Men varje handling tror hon leder till något, som är förestavad av rätträdig harm, vaken ansvarskänsla, samhällelig offerlust, frimodighet, ärlighet, ty »intet förgår. Visserligen bli våra största offer, våra bästa handlingar i utvecklingens stora sammanhang lätta som löv, små som sandkorn. Men lika visst som vi veta, att ur otaliga snabbt förgängliga växtdelar, ur otaliga sandkorn växer det bröd, som nu tills vidare räcker så illa åt jordens barn, lika visst veta vi att av otaliga små mödor beredes den nya jord, som en gång skall bära bröd åt alla och där alla en gång skola kunna leva icke av bröd allenast.»

Ellen Key vill inte veta av att ungdomen säger: livet är meningslöst. Hon vill tvärtom att dess bildningssträvan också skall innefatta kamp mot detta ord, detta begrepp, och trött och indolent blir man heller inte av att läsa hennes tal till Sverges ungdom. Därför, när vi gå mot den frigörelse förf. avser, må vi göra detta inte med palmer i händerna eller vinlöv i håret, inte heller med tvin-sot i själen, utan med frimodigt sinne under stark självtuktan. Och må vi länge, länge sedan vi slutat läsa hennes tal med tacksamhet minnas att hon med oss inte bara menat så innerligen väl, utan att hon också *handlat* för vårt väl. Eller kunna vi inte för en gångs skull ge blommorna åt en — *levande!*

Julia Ström.

Minneslistan för soc.-dem. kvinnoklubbarna inflyter först i mars.

Kvinnornas titelfråga.

Fru Frida Stéenhoff, som ju alltid brukar komma med nya socialt-politiskt-litterära uppslag, har nu gett oss ett nytt ämne att diskutera och eventuellt en ny reform att genomföra, till förmån mest för det feminina släkte, som i samhället härskar och låter sig behärras. Men den avser även att hjälpa männen och folk i allmänhet ur mången brydsam situation. Det gäller nämligen att få en *gemensam* titel för gifta och ogifta kvinnor av alla samhällsklasser. Fru Stéenhoffs föredrag i frågan var rikt på nya uppslag och på sådana saksakal, som säkert skola hjälpa henne att slå ihjäl den för kvinnan enligt hennes tycke ovärdiga annonseringen om i vilket förhållande hon står till mannen, som för alla och en var demonstreras redan i hennes titel: fru eller fröken. Fru Stéenhoff är också lite elak, väl vetande, att *det* vapnet inte tar sämst, och dråplig, men åskådlig i t. ex. en jämförelse som denna:

Som vi veta är det inte så ofantligt länge sedan borgerliga flickor kallades för jungfrur. På adresserna hette det »Dygdaäla jungfru». Här ha vi en belysande illustration till synpunkterna jag nyss vidrörde, att det alltid varit ett sammanhang mellan idéföreställningarna om kvinnan och hennes benämning. Man avläser i orden *dygdig* och *jungfru* en hel världs- och livsåskådning med avseende på uppfattningen om kvinnan. Jag syftar nu inte på det ideella och vackra, som kan ligga i själva orden, utan jag vill fästa uppmärksamheten på det karaktäristiska i att man tagit de mest personliga, intima och grannliga begrepp och därav gjort — en titel. Hvad lär det oss? Jo, att tanken på kvinnan som könsvarsel, med undanskjutande av andra egenskaper hos henne, dominerat allmänna föreställningssfären. Det lär oss också något om den föga dolda materialism, som under sken av moraliskt beröm gjorde sig gällande vid bedömandet av det kvinnliga könet.

Det lär oss också att vår generation är ömtåligare och stoltare än våra förfäders kvinnor i allmänhet voro. Vi ha mera känsla för anden i beröm och uppskattning, och det slag därav som går ut på att lovsjunga den som är »endast kvinna», som det heter, förefaller oss snarare som skymf och ringaktning.

Här ha modifieringar gjort sig gällande i allmänna föreställningssättet, som våra förfäder inte skulle fattat.

Det finns dock kvinnor än i dag som ej av sig själva, instinktivt, känna skillnaden mellan gammal och ny uppfattning och deras eget köns nuvarande anspråk på hänsyn och beaktande. För dem måste man bjärt belysa föråldrade idéer och vanor för att väcka dem till förståndig kritik av desamma.

För deras skull är det bra att komma med jämförelser. Om de t. ex. säga att adressen Dygdaäla jungfru Brita Larsdotter låter riktigt fin och vacker, så kan man ju fråga dem vad de skulle tycka om en adress så lydande: Kyske sven Karl Gustafsson, eller: Sedlige ungar Karl Johan Eriksson. Även detta kunde ju innebära en önskan att berömma och värdesätta vid själva tituleringen. Men en sådan adress skulle väcka löje, harm och avsmak, därför att den oföresämligt tangerar områden, som hittills blott för mannens räkning varit fridlysta, men som kvinnan nu också yrkar på att för sin räkning få avskilja som privatlivets respekterade domän.

Kvinnans titlar ha varit ett understrykande av att mannen och hon själv icke ha betraktat henne i första hand *såsom människa*. Men jag tror att jag rätt tolkar nutidskvinnans innersta vilja om jag säger, att hon icke längre

kan finna sig i att värdesättas huvudsakligast eller övervägande som könsmotsats.

Den moderna kvinnan är ofantligt mycket mera människa än hon är könsvarsel, det måste var och en lätt kunna inse. Hennes hjärna och känsloliv syssla med tusen andra saker än kärleken, och det är lika oegentligt som ogrannliga att speciellt framhålla *henne* som exponent av det erotiska och sexuella naturlivet.

Fru S. föreslår emellertid tilltalsordet »min fru», i brev och på adresser förkortat till »mfr», och söker bevisa att detta ord framför allt i språkligt hänseende har stora förutsättningar. Men entusiasmen för att enas om detta ord var visst inte så stor, att man trodde på dess genomförbarhet. Dagens Nyheter har utlovat ett pris av 100 kr. till den, som kan framkomma med ett ord, vilket kan bli så populärt att alla därom kunna enas.

Följden har blivit att en massa förslag kommit in och delgivits oss i pressen, det ena gräsligare än det andra. Många insändare ha ju aldrig avsett att bli tagna på allvar (som t. ex. Mustafa), men många, som verkligen mena allvar, äro så djupt idiotiska, att det löje, som härigenom faller över hela frågan, säkert gör mycket ont för densannas lösning. Att uppräknat alla förslagen kunde nog bereda Morgonbris' läsarinna lite gott matsmältningshumör, men det lär inte vara rätt att ockra på sådant förstånds bekostnad, vilket inte var med när krukten fanns upp, och därtill skall man ju vara solidarisk med sitt kön, förstås, i likt och olik, fast det kan kosta på ibland...

Men gudskelov, det är dock inte *bara* från kvinnorna, som de bästa »blommorna» komma. Även herrar kunna vara fäniga på fullt allvar, och naturligtvis glädes detta oss, arma och förtryckta.

Fru Stéenhoff har den uppfattningen, att frågan är av den allra största sociala betydelse för isynnerhet våra ogifta mödrar. Om man nu än kan tycka, att för framtidens samhälle borde denna reform bli överflödig, så måste man dock erkänna och sympatisera med den vackra tanke, som ligger bakom frågans uppkomst, samt även säga sig att som det nu är tål saken att tänka på och måste ha något gott med sig, samtidigt som den inga nackdelar har — utom för de självmedvetna nuvarande fruarna måhända. Och isynnerhet tycks det som om reformen, genomförd, skulle kunna bli till fördel för de *barn*, som av en eller annan anledning inte ha någon synlig far. Och för barnen, för framtiden, kunna vi väl enas om att intet offer får vara för stort. Och här gäller det ju bara att offra en gammal fördom. Men det är inte så *bara* det — fördomar sitta i som kardborrar i hår. Och den med rätt eller orätt privilegierade släpper inte frivilligt ifrån sig sina förmåner, det är en gammal känd och nött sanning.

Emellertid, man må nu välja vilket ord som helst, vad man än enas om och hur vackert och behagligt det än må låta, ett är visst: fruarna för *sin* del acceptera det aldrig. Så pass måtte vi

väl känna dem att vi veta, att en titel, en värdighet, som många av dem så dyrt fått betala, inte minst med klingande mynt, och som oftast är den enda trösten de ha i sitt kanske förspilda liv, släppa de inte godvilligt ifrån sig och byta ut mot en annan, vilken tillförsäkrar dem nätt opp lika mycken rang, heder och värdighet som vilken annan kvinna som helst. Ja, rent av ger dem samma titel som en ogift kvinna, som fått ett barn, bär. Nej, de flesta skola helt visst tycka, att detta dock är det oföreskändaste de nånsin hört! Läs bara en insändarinna i Idun! Den stackars frun har säkert legat med isblåsa i många da'r. Mätte hon hämta sig!

Naturligtvis finns det glänsande undantag också bland dem, men de äro heller inga vanliga fruar då och skola säkert hjälpa till att föra igenom frågan, om de anse det kunna nytta till något.

Den enda möjligheten att nu realisera den gemensamma titeln är därför säkert den, som går fram över erövrandet av *frutiteln*. *Ta* den helt enkelt. Och ge den åt *alla*. Ty inte heller alla våra fruar äro ju mödrar. Man tog *fröken*-titeln från adels damer. De rasade, men vad kunde de göra? På samma sätt nu, man blir förgrymmad, men det hjälper ej.

Och så en annan sak, som i samband med ovanstående med rätta framhållits: att kvinnan må få takt nog att avstå från den lånta grannlåt hon numera så ofta stassar i, såsom hustru till en professor, en doktor o. s. v. Ville hon vara konsekvent i sina likställighetskrav, så borde hon väl inte ens använda mannens namn, även om det sker upptill hennes eget. (Hur skulle man inte le åt den man, som kallade upp sig efter sin hustru — *han* kunde få många namn då!) Detta må dock vara en smaksak, men det med titlarna är ett oskick. Har kvinnan ingen självförvärd titel, nå — då må hon vara utan. Det få männen.

* * *

Ett argument, som männen aldrig försumma att använda mot kvinnan, är hennes brist på logik och hennes oförmåga att tänka klart, att behärra sig. Men vad skall man säga om detta lilla klipp från Sv. D.? Vittnar inte det om den högsta möjliga grad av självbehärrkning och logik?

Ett tack till dem, som anordnat mötet på Viktoriasalen! Änången ha vi funnit mediet att bekämpa kvinnoemancipationen! Kvinnorna själva ha visat vägen. Föregångskämparna gå själva mot målet: att bli utskratade. — Raska steg! Nästa reform! Giftasringar åt alla ungmör över den kritiska åldern! Men kom ihåg att taga tantiem av skämttidningarna! Varför längre hindra suffragetterna? Deras mål är endast att låta figurerna på överblivna kartan sammansmälta med bakgrunden.

Hrr politici! För dem, som vilja bli utsatta för århundradens skämt, bli avrutade i anekdotbladen, utskratade enskilt och offentligt, finnes plats i de kvinnliga rösträttskamparnas led. Deras mål är: Stort tiasko genom kvinnliga reformer! Nästa möte! (Ämne: Bära fruarna få ha barn, då fröknarna icke ha det?)

Hur kan man ändå, när man har så »blanka» vapen i sin hand, bli så hetsig och mista all sans? Stackars män, de måtte visst också ha s. k. temperament!

Men vi skola vara ridderligare mot männen än de äro mot oss. Därför att en och annan gör en dumhet, ska vi inte låta alla lida smälek för detta. De kunna ju inte alla hjälpa, om vissa av dem äro så ohjälpligt efter, att de anse sig böra grina åt *allt*, som framträder på kvinnoemancipationens arena, utan iakttagandet av en skyldighet som gäller för oss alla: att ta reda på vad det gäller.

Det fanns en tid i vår kvinnorörelsens historia, då »atyrleendet» var berättigat, och det var kvinnornas lycka att t. ex. Strindberg praktiserade det. Men det var *då* och det var *Strindberg*. Som den omogna, oerfarna kvinnan då snobbade med Ibsen, så snobbar nu den för kvinnornas krav oförstående mannen med Strindberg. Ej tänkande på att vad som inspirerade Strindberg att gissla var kvinnorörelsens typer och företeelser för 30 år sedan.

Men vi skola här inte tala om eller någonsin ta på allvar det slags män, för vilka endast tre slags kvinnor existera: den gräsliga »frigjorda», mannahaterskan, bastarden, som de skratta och rycka på axlarna åt; den prostituerade, som de betala, skydda sina »ystrar» för och viska till kamraterna om; den rika familjeflickan, med vilken de slutligen göra upp kontrakt. Dessa män äro en kvinnas förskräckelse, om hon råkar vara ute sent utan sällskap och inte hör till dem, som vilja ha sällskap. Det generar ej en sådan man att han ser sig ha tagit miste. Men på dagen sitter han ofta i rikets ämbetsverk, myndig och rättrådig. Dessa män, som satt upp kvinnan på en piedestal, vid vars fot de krålat i stoftet och tillbett henne som *kön*. Som kön ha de också besjungit, ärat och lovat henne långt innan hon som *människa* var detta värd. De köpte åt henne kostliga kläder och smycken och väldoftande kryddor och tände rökelse till hennes ära. Och de läto henne veta att hon inte var en vanlig företeelse i världsalldet, som de, utan ett högre väsen, en *ängel*. Hon skulle intet lära, ty hon behöfde intet förstå, och hon var ej skapad för arbete. När så detta, att göra ingenting, gjorde henne lat och oduglig, när de granna kläderna gjorde henne fåfång och den myckna rökelsen gjorde henne egenkär och dum, då tyckte männen att hon var så förtjusande *kvinnlig*. Och så tänka och tycka dessa män än i dag. Om en kvinna därför inte vill ge avkall på allt sådant, som gjort männen till vad de äro och som också skulle hjälpa henne att bli kvinna och människa samtidigt, då är hon i dessa mäns ögon okvinnlig. En sådan där »förståndig» kvinna kan ju gå an att resonnera med, att slänga glåpord åt, men inte gifter han sig med henne. Nej, han gifter sig bara med dem som se söta ut, som förlora fattningen över motgångar i småsaker, som få hysteriska anfall då och då, som gå på fel spårvagn o. s. v., ty dessa äro

så förtjusande kvinnliga. Och när sedan en massa kvinnor, rom det händer i våra dagar, inte blivit i tillfälle att få hem och barn (och de äro tyvärr många), utan måste söka sin utkomst på annat håll, börja konkurrera med mannen om arbetet, då säger han brutalt: Vad vill du här? Det här begriper inte du, du är ju kvinna, här duger bara manliga krafter, manligt *förstånd* — din lilla gås!

Konsekvenserna av det ena och det andra kunna bli lite underliga, som man ser.

Den där förtjusande kvinnligheten är säkert inte tung att bära för dem, som ha råd och som inte behöva bli rynkiga i ansiktet av att tänka för mycket. Men kan man förstå varför inte *förstånd* och kvinnlighet skall kunna gå i par i en kvinnas väsen, utan att kvinnan som sådan skall bli motbjudande? Att kvinnan är störst och vackrast som mor och maka lär väl ingen vilja förneka, men blir hon inte ändå större och vackrare för detta kall om hon går att fylla det *klokt*.

Normala människor emellan existerar väl icke vare sig »manhat» eller »kvinnoförakt». Se vi till det bästa hos varandra så böra vi finna, att vi ha mycket att tacka varandra för och att vi mycket behöva varandra när det gäller att lägga grunden till det framtidens tempel, i vilket sanningens och rättfärdighetens läror skola förkunnas.

Julia Ström.

Kooperatörernas almanack.

Varje person behöver en almanack. Köper ni en vanlig 14-öres almanack, så får ni på köpet en nyttig uppsats om tänderna och deras vård, köper ni kooperatörernas almanack, som också bara kostar 14 öre, så får ni utom den vanliga almanackan en utmärkt *upplysnings- och agitationsskrift i Kooperationen*.

Ett kapitel handlar om

kvinnorna och Kooperationen,

vari säges bland annat: »De ha här ett verksamhetsområde som ingen annan, och de ha också på detta område en makt som ingen annan, bara de lära sig att bruka den rätt. Kvinnorna kunde bara med litet energi och enighet helt lägga om handeln och avskaffa det nuvarande systemet. De kunna verka för en massa reformer. Kreditsystemet har ju varit och är en fara för hela handelsverksamheten och icke enbart för handeln, utan även för individerna. Det har varit orsaken till mångas fall, såväl konsumtionsföreningars som enskildas, och därför måste man draga ut i härnad mot detta. Kunde vi där lita på våra kvinnors hjälp, skulle vi snart överallt ha kontantbetalningen införd i våra affärer och vi skulle då också göra bättre affärer.»

Vidare får man i kooperatörernas almanack flera synnerligen nyttiga upp-

satser till livs, såsom om *Sparsamhetens problem*, *Har lantbrukaren något intresse av Kooperationen?*, *Skola konsumtionsföreningarna inskränka sin verksamhet endast till medlemmarna?*, *Hur böra vi agitera?*, *Solida föreningar* samt *Redogörelse för förbundets verksamhet*, med många intressanta siffror.

* * *

Vi veta alla den stora, smärtsamma förlust, som Kooperativa förbundet gjort under år 1910, i det att *Martin Sundell* dog den 5 juli — han, vilken såsom få andra kämpat till det yttersta för sina idéer.

För att stödja en understödsfond till »Martin Sundells minne» säljes porträttet av denne i förtid bortgångne man. Det tillhandahålles i de flesta konsumtionsföreningar till ett pris av 1 kr., i mindre format till 50 öre.

A. L.

Ur Ture Nermans

«Kvinnokväden».

Så går dock alla drömmar opp till sist i en — en enda: drömmen om ett hem, och alla tankar samlas sist dock vid en murgrönsrad liten förstukvist och bultar på och frågar:

Finns här en vrå för oss,
finns här ett bröst att gråta vid?
Vi ha gått vilse i en villsam värd,
vi ha fått sår och fallit i en strid,
vi ha blivit svikna i en vacker tro.
Nu längtar vi
till sagor vid en varm och vänlig brasa —
Nu vill vi vara barn igen
och krypa i
vår säng och låta lilla mamma stoppa
om oss

och låta kyssa oss godnatt
och somna sedan sött —

O, låt opp dörrn, vi fryser.
Kall ligger vinterkvällen bakom oss
och genom fönstret ser vi lampan lyser...
Låt opp, låt oss få sitta som vi satt
i gamla dar — ett enda ögonblick —
och sedan ska vi gå igen och möta
med leende och lugna läppar värden
och än en lans med världens makter nöta
och sedan sjunka ner på snön och dö
med tanken lycklig, tindrande emot
det hemmet, där vi vilade en gång
vår trötta fot
och tyst välsigna livet —

Så står de, alla drömmar, alla tankar,
vid förstukvisten till ett litet hem
och väntar att en liten blåögd husfru
ska komma ut och bjuda dem:
stig in!

Men stackars husvill — ingen liten husfru
»yns till och ingen liten stuga
låts opp för drömmarna och tankarna
och längtan din.

Vårt arbete.

Vi ha nu efter 1909 års stora strid haft ett reaktionsår med trötthet och mörker i sinnena.

Inom de kvinnliga organisationerna har kanske detta gjort sig mera kännbart än inom de manliga.

Man skulle ju kunna tänka sig, att kvinnorna såväl som männen, sedan stortrejkstormen lagt sig, skulle inse nödvändigheten av att *alla* stå eniga i sin organisation.

Ja, tänka — det har man ju fått, men ingen har frågat något efter den tanken. Man frågar sig ovillkorligen: var ha dessa tusenden arbetarkvinnor sina tankar och reflexioner? Många, även organiserade män, skola svara: »hos hem och barn». Vi svara: »Då äro tankarna ytliga och reflexionerna inga».

Vilken kvinna kan se den man, hon med en stor och stark känsla är fäst vid, stå ensam och utan hennes förståelse i en het och ojämn strid? Och vilken mor kan med en *allvarlig* tanke på sina barns framtid stå *utanför* den organisation, som till sitt mål tagit deras framtids ljusare gestaltning?

Vi arbeta ej endast för att möjligen få den brödbit vi *själva* behöva något större, utan vi skola även bana vägen för kommande släkten, dessa må sedan följa den eller söka sig nya vägar. Någon rättighet att vara överksamman ha vi emellertid alls icke. Ej heller gäller vårt arbete *endast* bröd, utan vi ha att tillägna oss det utav de andliga värden, som ett fåtal under århundraden behållit endast för sin räkning. Alldeles särskilt skulle väl detta gälla kvinnorna, som fått uppfostrarens ansvarsfulla värv.

Så är det dock ej. Generationers uppfostringsmetoder och tänkesätt har gjort vår synkrets för trång för att vi skulle kunna utan hjälp fatta och förstå frågor, som så länge ansetts ligga utanför kvinnornas tankesfär. I visst hänseende kunna vi dock hjälpa oss själva, ty »inbördes hjälp är självhjälp», och med inbördes hjälp mena vi här samarbete. Vad således inte individen ensam kan, det kan åstadkommas genom samarbete.

• Vi behöva ju endast se på vad männens samarbete åstadkommit. För närvarande ha vi kvinnor heller ingen annan väg att gå än organisationens. Men för att denna skall kunna ge oss så mycket som möjligt böra vi naturligtvis alla samlas inom och arbeta i den.

När det gäller arbetet inom föreningarna få vi dock ta oss till vara, så att vi ej gå för långt i de gamla organisationernas fotspår och lägga allt arbete på ett par medlemmar. Inom våra kvinnoorganisationer börjar redan denna tendens göra sig alltför mycket gällande. En förenings verksamhet får ej alls samma betydelse för alla medlemmar, då arbetet ständigt skall utföras av samma lilla fåtal. Dessa måste ju förr eller senare bli överansträngda eller tröttna på att alltid ensamma bära föreningens

bekymmer, och det blir då mångdubbelt svårare att få fram nya krafter, än om alla alltid känna samma ansvar. Även blir arbetet ofta ensidigt och till sist intresselöst, om aldrig någon växling förekommer bland dem som skola utföra det. Vårt tankeförråd och vår uppfinningsförmåga äro ju ej obegränsade, och isynnerhet gäller detta oss kvinnor, som, tack vare vår efterblivenhet, få anstränga oss mera för att tänka ut nya frågor och ge nya uppslag, som hålla intressena vakna.

När vi nu gå ett nytt år till mötes böra vi stanna ett ögonblick och tänka efter, om vi gjort allt vad vi *kunnat*, inte för oss själva, utan för våra hem och våra barn.

Ha vi någon gång försökt att tänka oss den parodi på hem många hundra av våra klassystrar få dväljas i? Ha vi riktigt försökt att leva oss in i vad som kanske en gång kan möta *våra* barn? Vad ha vi egentligen för framtid att bjuda dem? I de flesta fall intet annat än den allt mer och mer uppsugande industrien. Ha vi då gjort allt vad vi kunnat för att underlätta deras strid med kapitalet? Hur många gånger ha vi reflekterat över, hur tusenden små fattiga stackare ha det? Ha vi tänkt oss, att det kanske kunde vara våra *egna* barn, som en vacker dag stå utan hem och skydd och kanhända bjudas åt den minstbjudande? Vi måste ovillkorligen då inse vår skyldighet att deltaga i arbetet för skapandet av sådana samhällsförhållanden, som åtminstone låter barnet få skydd och omvårdnad.

Ha vi under det gångna året uraktlätit allt detta, bör det vara en hederssak för oss att ge det nya året ett löfte om bättring, och inte endast ett löfte, utan även visa i handling att vi inse det rättfärdiga i arbetarnas strävanden och att vi inse våra egna skyldigheter som arbetarkvinnor.

De medlemmar inom föreningarna, som hittills spelat de passivas roll, må låta denna passivitet följa det gamla året till det okända och med ett nytt års ingång sätta ny fart och nya krafter i arbetet.

Se till att vid ett kommande årsslut våra ouppfyllda plikter ej äro allt för många!

Agnes Söderquist.

Det viktiga reglementeringskommittébetänkandet. En redogörelse härför hoppas red. att erhålla till marsnumret av doktor, Alma Sundqvist.

En socialistisk kvinnodag i Tyskland. Den internationella kvinnokongressen i Köpenhamn beslöt att en sådan kvinnodag borde anordnas. I Tyskland är man således nu beredd att gå i spetsen för utförandet av detta beslut. Den 19 mars är utsedd till denna kvinnornas stora dag, då tusenden och åter tusenden skola samlas i möteslokalerna för en gemensam fordran: allmän rösträtt åt kvinnor.

Inbjudan

till socialdemokratisk kvinnokongress i Stockholm påskdagarna den 16 och 17 april 1911,
Folkets Hus, sal P.

Enligt beslut på Soc.-dem. kvinnokongressen 1908 kommer kongress att anordnas dagarna efter Soc.-dem. partikongressen april 1911 och inbjuda vi härmed organiserade kvinnor att deltaga.

1. Kongressen upptager till behandling alla frågor, som ha betydelse för arbetarklassens kvinnor, i främsta rummet sådana, som beröra agitations- och upplysningsarbetet, eller i övrigt ha speciellt intresse för kvinnorna.

2. Representationsrätt äga alla kvinnoklubbar, som tillhöra Soc.-dem. arbetarepartiet, samt alla kvinnliga och s. k. blandade fackföreningar, som tillhöra Landsorganisationen. Varje organisation äger att sända ett ombud för varje påbörjat 50-tal medlemmar.

3. Resekostnaderna beräknas enligt resefördelning. Dagtraktementen bestrides av organisationerna själva.

4. Motioner, som önskas behandlade på kongressen, böra vara insända senast den 20 mars och fullmakter för valda ombud senast den 1 april till Soc.-dem. kvinnokongressens V. U., adr.: fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, 1 tr., Stockholm.

Vi uppmana de organiserade kvinnorna att talrikt låta sig representeras. Frågor av stor betydelse för det framtida arbetet bland kvinnorna komma att behandlas.

Stockholm i jan. 1911.

Med partihälsning:

Soc.-dem. kvinnokongressens V. U.

Ogifta kvinnor!

Självdeklarera före 1 mars!

(Se sid. 4!)

Hustrur!

Vill ni rösta vid de kommunala valen? Deklarera då själva för egen inkomst före 1 mars!

(Se sid. 4!)

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Brev från Boxholm.

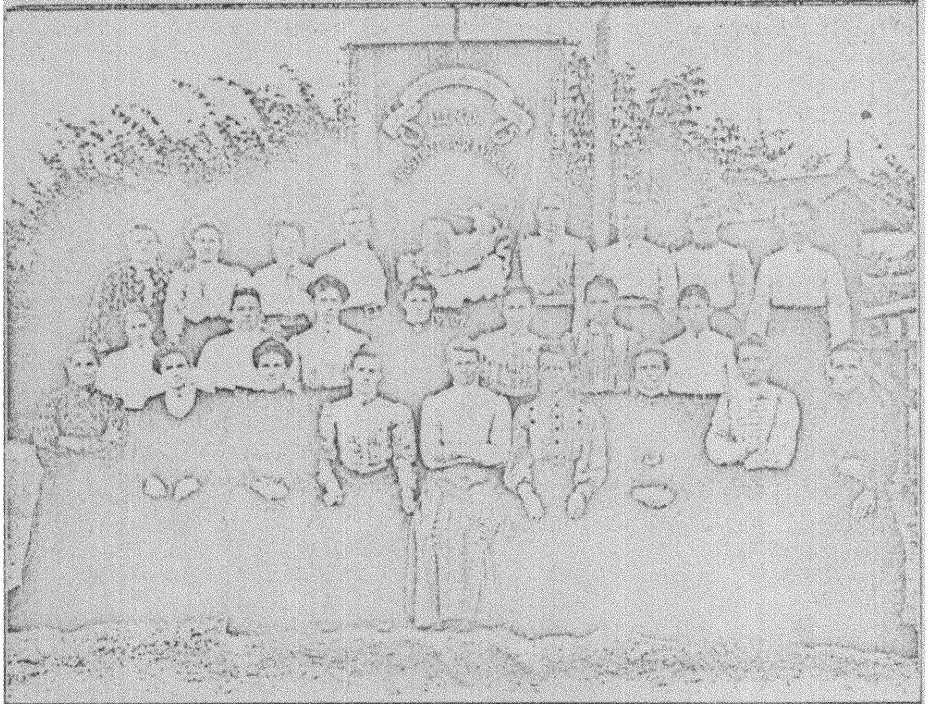
Aldrig syns det något från Boxholms Socialdemokratiska Kvinnoklubb i Morgonbris. Här finns ju en klubb, som en tid var ganska pigg, särskilt under storstrejken och lockouten 1909. Då fyllde klubben sin plats med heder genom att bidra till att uppehålla modet hos de vacklande, såväl män som kvinnor. Då var det enighet och entusiasm, då upptogs inte mötena med ensidiga och egoistiska frågor och diskussioner. Allas tankar och blickar voro fästade på föreningen och det samfälligas bästa.

Efter ett tungt och ansträngande arbete behöves vila, det är en naturlig nödvändighet som vi alla, såvitt möjligt är, måste underkasta oss. Men vilan får inte övergå till dåsighet och liknöjdhet, om vi skola nå vårt mål. Vi behöva endast se på våra motståndare, kapitalisterna. Innan 1910 års slut var åter lockoutklubban i gång, för att inte tala om regeringens avtals- och klasslagar. Skola vi en gång nå det mål vi satt oss före få vi inte visa oss dåsiga eller låta några små privatintressen taga överhanden och förmörka våra gemensamma intressen. Vi ha tagit oss an en stor uppgift, nämligen att bli medhjälpare för att visa våra medsystrar och klassbröder vägen till ett bättre och lyckligare samhälle.

Enighet är styrka! Organisation är makt! Men det fordras självförsakelse av den enskilde för att det hela skall kunna växa sig stort. Vi människor äro ju varandra så lika, men mest kanske däri, att vi alla hava våra små privata tycken och önskningsar, och dessa små tycken och önskningsar, sympatier och antipatier äro oss så kära. Det är kanske det sista vi vilja försaka, och vanligen äro de kärare ju obetydligare de äro. För att det hela, den stora idén om sammanhållning och enighet, skall kunna förverkligas, måste en hel del privat-egoism vika. Det gäller att med glatt mod, utan tvekan och sura miner, åstadkomma denna självförsakelse, som ofta är smärtsam, men som ändå måste ske.

Vi föra alla med oss så mycket likgiltigt andligt bagage, som endast besvärar oss. Låt oss sätta vårt mål så högt som vår personliga utveckling tillåter oss och sedan se till om alla dessa små personliga tycken verkligen tjäna det stora gemensamma målet. Göra de det icke eller bringa de det t. o. m. i fara, må vi då ha hjättemod att omlägga dem så som för det stora helas skull är det viktigaste, och det finns ingenting som tjänar mera till självuppföstran än sådana försakelser.

Låt oss nu komma överens om att låta allt småsinne och alla privata tycken vika för det gemensamma och flertalets vilja. Må vi avstå från häftiga svar då vi bli angripna. Må vi dock säga våra tankar på mötena och inte utom de-

Skromberga socialdemokratiska kvinnoklubb.

samma och inte ge uttryck åt antipati. Känslornas uttryck böra och måste behärskas.

Arbetarekvinnor! Fram för vårt stora och ädla gemensamma mål!

En medlem.

Från Skromberga

(genom Betty Olsson)

skrivs, samtidigt med att fotografi av klubben insändes, följande aktuella upprop för Morgonbris:

»Jag vill nu tillönska alla Morgonbris' läsare en god fortsättning på det nya året och hoppas på en kraftig upprykning i våra klubbar och en aldrig svikande agitation för Morgonbris, vår egen tidning. Uppriktigt sagt är liknöjdheten rent för stor för Morgonbris. Läs tidningen med eftertanke, så kan ni ej undvara den och ej heller låta bli att agitera för densamma. De utgifter vi lägga till Morgonbris kan bidra till vår och våra barns frigörelse och skapa oss en bättre ställning inom samhället. Vi se ju huru männen ha sin dagliga tidning och kunna ej undvara den, samma förhållande blir med oss bara vi lärt oss att rätt uppskatta och förstå Morgonbris.»

Till sist vill jag uppmana medl. i klubben att agitera, upplysa utomstående om att genom organisationen vinnes frigörelse och mana alla att ingå i klubben och att läsa Morgonbris, och låt inte slöheten vinna insteg hos eder.»

Klubben har haft 14 ordinarie och 1 offentligt möte under året.

Från Billesholm

(genom Olivia Karlsson),

av vars klubb vi sågo den trevliga fotografien i förra numret, skrivs bl. a., att klubben beslöt på årsmöte att genom

Morgonbris hälsa samtliga partivänner gott nytt år och god fortsättning i arbetet för våra idéer.

Med anledning av allt för liten anslutning säges: »Bland härvarande stora antal arbetarkvinnor skulle många flera äga så pass intresse för samtiden, att de kunde offra några ören till inträde i kvinnornas speciella förening och även enligt samma intresse lösgöra sig från de husliga bestyren 3 à 4 timmar i månaden och bevista föreningens möten. Där kunde kanske vara något nyttigt eller intressant att taga eller giva.»

Vidare uttrycka klubbmedlemmarna en varm önskan att *E—a D—n* skall skriva i Morgonbris.

Till sist utlovas: »för Morgonbris vilja vi göra vad vi kunna och hoppas vi att vår strävan härutinnan skall krönas med bättre framgång år 1911.»

Från Karlskoga — Bofors.

Det har ju blivit oss en vana att, då vi känna oss litet mer entusiastiska eller efter någon synlig framgång, om än aldrig så liten, med mera tillförsikt blicka framtiden till mötes, vi då meddela detta, för att hoppet och entusiasmen med »Morgonbris'» friska fläckar må spridas till förposterna för vårt arbete, kvinnoklubbarna här och där i landet.

Häri från Karlskoga och Bofors, by- och brukssamhälle med gemensam kvinnoklubb, har ej på länge syns något i vår tidning; detta dock ej av den orsak att vi ingenting gjort, ty vi arbeta nog efter som vi tro vara bäst.

Efter lockouten med dess många slitningar, som dock tillförde oss flera nya medlemmar, var det som det dröjt litet att få fart igen.

Jag vill nu börja vid senaste 1-majdemonstration, då klubben deltog under egen, av oss själva förfärdigad fana, vit

med röd inskription: »Medborgarrätt åt kvinnorna!» Denna väckte nog ett visst uppseende i vårt lilla samhälle.

Efter att sedan en tid diskuterat olika sätt och medel att få in pengar för att kunna arbeta mera effektivt, bildades en arbetsförening. En offentlig festlighet anordnades, varvid av arbetsföreningen utförda arbeten jämte en del skänkta varor försåldes. Härvid uppstod en behållning, som bland annat användes till inköp av 5 st. andelar i härvarande Folkets Hus förening, ett önskemål allt sedan klubben startades.

Å senaste ord. möte i dec. erinrade en av medlemmarna om borgmästare Lindhagens arbete för rättvisa för Sverges kvinnor, närmast med anledning av hans 50-årsdag. Därefter beslöts att anskaffa ett fotografi av honom, att upphängas i vår möteslokal i Folkets Hus. Ett fyrfaldigt leve höjdes och vi enades om att även vi »vilja hålla sanningens och rättfärdighetens ljus brinnande kring hans namn».

Den kommunala rösträtten ha vi också diskuterat, men häri får väl vårt vetande så småningom kompletteras. Dock finnas nog en del av oss, som nu i februari komma att självdeklarerat för att förskaffa sig kommunal rösträtt.

En julfest avhölls nyårsdagen, huvudsakligast ägnad åt barnen.

Med det nya årets ingång tänker klubben anordna litteratur- och diskussionsaftnar en gång i månaden utöver de vanliga mötena, som ju upptagas av föreringsfrågor.

Något vi sakna är ett och annat föredrag i aktuella frågor, helst av kvinnliga talare. Litet agitation, ty vi behövde få alla kvinnor upplysta om, att vi kunna

ge våra barn ett bättre samhälle i arv, om vi alla enas om att arbeta därför.

En hälsning till alla klubbmedlemmar landet runt att ej tröttna, ty all vår strävan är ett stycke bruten mark, som nog skall ge skörd en dag: upplysta och till rättvisa komma kvinnor i ett lyckligt samhälle.

För Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb:
Signe Ekendahl.

Från Eskilstuna

(genom ordf. *Ida Adamsson* och sekr. *Anna Karlson*.)

Till red. har insänts klubbens styrelseberättelse, av vilken framgår, att styrelsen varit nitisk med många mötenes anordnande: 11 ordinarie möten, 3 offentliga med samkväm samt 2 extra möten med föredrag om »Norges kvinnor i val» av Kata Dalström samt angående motioner till distriktskonferensen. Elma Danielsson har av klubben varit inbjuden att tala på ett möte. Slutligen har klubben tillsammans med kvinnogillet samarbetat vid ett par tillfällen med Västerås och Arboga kvinnoklubbar. Styrelsen har således gjort vad den kunnat, men av styrelseberättelsen framgår att klubbmedlemmarna ofta försumma mötena, varför också styrelsen riktar en maning till sina medlemmar, som kan gälla alla andra klubbmedlemmar i landet, med följande ord:

»att mer än hittills slå vakt om våra idéer, hålla vår frihetssymbol högt, att se upp till det som ett tecken på att en god kamratanda bör vara rådande inom vår klubb för att kunna nå det sköna och härliga samhälle, där frid och lycka är rådande och där vi nå fulländningen av vårt mål.»

Från Falkenberg

(genom *Sally Svensson*, korr. sekr.)

Klubben har under året hållit 14 möten samt med anledning av klubbens ettåriga tillvaro en vällyckad fest den 24 aug. Klubben har även, i likhet med vad som meddelas från flera andra kvinnoklubbar, högtidlighällit julhelgen med en julgransfest. Bland de frågor, som av klubben diskuterats, nämnes i meddelandet »damernas titelfråga», och ansåg klubben »att någon ändring i densamma ej bör företagas».

Från Hälsingborg

(genom *Ida R—qvist*)

Klubbens medlemsantal är 100 och har den under förra året varit ganska verksam, bland annat genom deltagande i arbetarekommunens basarer och i Folkets parks hantverksfest. Ett av diskussionsämnena på mötena har varit: »Vad böra vi kvinnor göra för att skydda kvinnans ställning som moder?»

Ur

”Ung Ofegs visor”

Av *Ola Hansson*.

En vinternatt låg stor och tyst över Skandinavien. Himlen stod fullsatt med stjärnor, och länderna sovo.

Månen gick upp. Det tindrade på Sulitelmas topp och på de vita gårdarna i Skåne. Skuggorna lågo långa, glidande åt öster sakta och omärkligt, liksom tankar, vilka ännu ej fått ord; och stjärnorna glimtade så starkt, att om det funnits en levande varelse, skulle han kunna höra i tystnaden, huru de skälvede.

Mrs Annie Besant.

En av samtidens märkligaste kvinnor.

Några utdrag ur hennes självbiografi.

(Forts.)

För att närmare klarlägga denna mrs Besants åsikt anföres följande citat ur en annan skrift av henne om Alkoholfrågan:

”I vårt nuvarande liv skapa vi våra egna tillkommande anlag och böjelser, och när vi komma tillbaka för att inhämta ett nytt livs lärdomar, skola vi bära prägeln av de anlag och böjelser, vi hos oss utvecklade under innevarande liv, så att dessa skola bilda, vad som kallas det inneboende kynnet. Barn födas ingalunda såsom oskrivna, vita pappersblad, utan med kraftigt markerade karaktärsdrag, än dåliga, än goda. Sålunda kommer varenda människa till världen med anlag för dygd eller last. Man uppgiver tre olika sätt, på vilka hon kan få dessa anlag.

De rent materialistiska vetenskapsmännen säga oss, att människan får dem genom ärftlighet; är det så, då är det en mycket sorglig sanning, ty det innebär, att ett barn kan födas till världen, dömt, tillfölje av andras gärningar, till lastbara anlag och egenskaper, emot vilka det under hela sitt liv måste strida.

Andra säga oss, att dessa böjelser tilldelas oss av en allrådande försyn, som giver barnet dess själ eller ande, med alla dennas benägenheter, och så komma vi till en fruktansvärd orättvisa, såvida det nämligen är sann, att människan sålunda vid själva början av loppet klavbindes av en utomstående makt.

Men om nu ingendera av dessa åsikter är riktig — om den rätta åsikten är den, att vi med våra egna handlingar och tankar i det förflutna hava format den karaktär, som vi i det nuvarande livet begagna för att främja eller hindra vår utveckling — då behöver det ej vidare vara tal om någon orättvisa, såsom var fallet med de båda första sätten att uppfatta saken. Vi äro själva ansvariga för våra karaktärsdrag, och vad vi själva gjort oss till, det måste vi genomleva bäst vi kunna.

Detta är den åsikt om en människas bestämelse, som gör henne till herre över sitt eget levnadslopp. Bit för bit bygger hon upp en ädel karaktär; genom oavlätlig vaksamhet och självuppostrande kärlek för andra skapar hon åt sig en personlighet, full av medkänsla, av sedlig kraft, av beredvilighet att hjälpa och av begär att gå framåt, att alltjämt förbättras och höjas. Så födes hon till sin nästa livsgärning med den karaktär, hon åt sig uppbyggt under ett föregående liv, och har sålunda gjort sig till ett bättre redskap, ett mera fullkomnat verktyg, vari hon kan gå vidare framåt, kan förvärva nya förmögenheter, ny tillväxt, nya framsteg för sig själv och andra.

Detta är min åsikt om livet — en alltjämt fortgående utveckling, varunder våra kroppar formas av detta inre liv och göras till allt bättre och bättre uttryck för den inneboende själen eller anden. Under detta

inflytande förändras själva kroppshyddan, göres mottaglig för allt högre och högre möjligheter, till dess, årtusende efter årtusende, människoslaktet uppbygges bättre och bättre, till en bostad, oändligt mycket högre och ädlare än den, det nu innehar.”

— När vi tillämpa detta på de nymalthusianska teorierna, så se vi i den sexuella kärleken icke endast en passion, som människan har gemensam med djuret, och som på utvecklingens nuvarande stadium är en nödvändig del av den mänskliga naturen, utan ett djuriskt begär, som kan utvecklas och förädlas till en mänsklig känsla, vilken kan användas som en hävstång för den mänskliga utvecklingen, en av faktorerna för mänsklig tillväxt. Men i stället härför har människan gjort förståndet till en begärens tjänare; den abnormala utvecklingen av den sexuella instinkten i människan — i vilken den är vida starkare och mera ihållande än i något djur — beror på inblandande däri av det intellektuella elementet, i det att alla sexuella tankar, begär och föreställningar ha skapat tankeformer, vilka inarbetats i den mänskliga rasen och givit upphov till ett fortvarande begär, som är vida över det naturliga och står i bestämd motsats till måttligheten i det normala animala li-

Men det syntes ingen levande varelse i denna natt, ty allting sov, i mark och skog, sjöar och stugor, i byar och städer.

Då reste sig plöteligt en gestalt upp ur Kolmårdens skogar, högre än den högsta tallen och bred över axlarna som Kölens ås; och han kastade sin skugga ut över landet som ett enormt sorgflor, och det var så långt att det insvepte hela Stockholm och med sin andra ända föll ned i Bottniska Viken.

Men skepnaden var lutande, och hans ögon hade missådarens skygga och skelande blick, och då han vände sitt ansikte uppåt och mån-skenet föll över det, visade det ett sådant uttryck av ofrid och samvetsqual, att skuggorna stannade och stjärnorna upphörde att skälva. Och skepnaden suckade — suckade i en för-tvivelan så nannlös, så bottenlös, att barnen kvedo i vaggorna och människorna finga onda drömmar.

Och natten stod tyst, som om den väntade få höra något; men intet levande syntes till utom den ensliga skepnaden på Kolmården.

Men en Annan fanns, som var vaken: den store Anden, han som är så stor, att han ej kan ses av ett dödligt öga — somliga kalla honom Tiden, andra Ödet, åter andra Rättfärdigheten eller Domaren. Han vilade i världsrummet, med Orionsbältet kring sin länd och med armbålan mot Karlavagnens tistelstäng, och hans vita åldringshår låg mellan världarna som en man — vilken människorna kalla Vintergatan — och i hans panna lyste Ögat, hans enda stora öga, och dess stråle föll in i natten över Norden och på den ensliga skepnaden på Kolmården — —

»Judas», ljöd det genom natten med en klang, som då sten faller på is.

Då sjönk skepnaden samman som under en jättes hand, och hans ögon blickade vilt omkring sig, och hans ansikte fick ett uttryck som 'av miljoner storknade rop i skräck. Men

natten stod tyst omkring honom, och han var ensam, och ingen levande varelse syntes till.

»Judas», ljöd det än en gång. Och han visste ej, varifrån rösten kom, ty den store Anden är så oändligt stor, att han ej kan ses av något dödligt öga; men när han såg på stjärnorna som skälvde, tyckte han att det var de som talade, och när han betraktade de långa skuggorna, tyckte han att det var de som talade, och när han förmärkte tystnaden och ensamheten omkring sig, förstod han, att det ej kunde vara annat än dess röst han hört.

»Judas», ljöd det för tredje gången. Det var allt som talade, det var ingenting som talade, det var utom honom, det var inom honom. Då skrattade han, såsom en människa skrattar i skrämelsens vanvett; och det ekade genom natten, och han lyssnade till sitt eget skratt, och när en timme gått hördes det ännu som om hundra tusen människor skrattat långt borta, inne i de sovande städerna.

Och åter ljöd rösten:

»Vad har du syndat i dag?»

»Jag har intet syndat i dag», svarade skepnaden.

»Varför har du då dåligt samvete?»

»Jag har icke dåligt samvete.»

»Varför föll du då samman, när du hörde min röst? Och varför suckade du? Jag skall riva bindlarna från dina samvetesår, på det att du må kunna se, huru de ännu blöda; jag skall mana fram alla dina synder, och de skola bita dig i själen som blodhundar. Men ställ foten mot klipphällen och lägg armen om skogen, ty dina ben skola segna under dig vid vad du nu kommer att höra.»

Då riste skepnaden från hjässan till fotbjället, så att Kolmårdens skogar skakade som om stormen gått fram genom dem. Och han föll på knä och slog huvudet mot stenhällen och ropade:

»Jag är icke Judas! Jag är icke Judas!»

»Du är livets likblod och mänsklighetens röta. Din själ är spetälsk, ditt hjärteblod svart, din hjärna träck. Det finns icke en bland människorna, som är släktets skam så som du; om man sökte genom alla fångelser och genom lastens alla boningar — man funne ej din like.

Ty du är tigaren. Du har tigit, tigit i hela ditt liv, tigit då du bort tala, tigit bort din själ och din samvetsfrid. Du spottade aldrig på honom, som stod i kåken, men du teg; du höll icke i tängerna, när man ryckte ut hjärtat ur kroppen på sanningsvittnet, men du teg; du var icke bland dem, som spände havande kvinnor för din vagn, men du åkte och teg; du piskade aldrig dina arbetare att ta i, tills blodet sprutade fram ur de brustna kärlen, men du såg på hur andra gjorde det och teg. Du skulle ha tigit, om man släpat din egen far i hans gråa hår; du skulle ha tigit, om man skändat din egen mor i din åsyn.

Men hör nu på mina ord: När domens dag kommer, den stora domedagen, och alla jordens släkter skola dömas, och allt levande står inför mig, och alla världar äro tomma, och oändligheten står tigande i väntan och bävan — då skall jag låta stänga portarna till min sal och då skall jag uppstå och säga:

I alle, vad I än syndat, så varder det eder förlåtet! I svage, som ej kunnat motstå frestaren, och I lede som frestat — jag förlåter eder. Tvätten edra händer rena från smuts och blod, och kläder eder i helgdagskläder, och gäck in till den eviga saligheten! Jag förlåter eder, alla.

Alla, utom en!

Och då skall jag peka på dig, du tigare, och låta slå salsportarna upp och visa dig de tomma, öde världarna och säga:

vet. Härigenom har det blivit en av de fruktbaraste källorna till mänskligt elände och mänsklig förnedring, och tillfredsställelsen av dess fordrande krav i civiliserade länder är roten till våra värsta sociala olyckor. Emot denna överdrivna utveckling måste det arbetas och instinkten återföras inom naturliga gränser, och detta kan säkerligen icke åstadkommas genom obehindrad tillfredsställelse av det sexuella begäret inom äktenskapet lika litet som utanför detsamma. På intet annat sätt än genom självbehärskning och självövertinnelse kunna män och kvinnor sätta i verksamerhet de orsaker, som skola uppbygga åt dem hjärnor och kroppar av en högre typ för deras framtida återvändande till jordelivet. De måste hålla denna instinkt under full kontroll för att bliva i stånd till att förvandla den från begär till öm och självförnekande tillgivenhet, till att utveckla det intellektuella på bekostnad av det animala och således lyfta hela människan till det stadium, där varje intellektuell och fysisk förmåga skall tjäna själens mål. Av allt detta följer, att vi måste predika självbehärskning inom äktenskapet och ett gradvist — hos massorna kan det ju icke ske på en gång — inskränkande av det äk-

tenskapliga förhållandet till släktets vidmakthållande.»

Mrs Besant är nu över 60 år gammal, men alltjämt lika verksam. Hon är bosatt i Indien, och allt vad hon gjort för detta land, för höjande av national- och självkänslan hos de indiska, hennes verksamhet för den indiska kvinnans frigörelse och beskydd — jag vill bara hänvisa på arbetet för avskaffande av barnäktenskapen och änkors brännande å bål — allt detta vore ämne nog för en särskild artikel.

Jag har haft lyckan träffa Mrs Besant två gånger och fått det djupaste intryck av hennes personlighet. När man hör henne tala om de ting, som tillhöra den osynliga världen, så känner man, att det är inga fantasier, hon framställer, utan hon talar om det, som hon vet och själv erfarit. Underbar har hennes utveckling varit, och med full sanning kan man om henne säga, att intet mänskligt är henne främmande. Hela hennes liv har varit ett enda långt sökande efter sanningen, och för den har hon mer än en gång offerat familj och vänner, levnadsställning och levebröd och utsatt sig för förtal och smädelser, fängelse och fattigdom.

Jag vill sluta denna levnadsteckning över Mrs Besant med att anföra, vad redaktör William T. Stead skri-

ver om henne i en artikel i "Review of Reviews":

"Annie Besant är en av mina närmaste vänner. Jag hade icke förmånen att känna henne under hennes tidigaste livsskeden, varken under hennes skolflicke-pietism eller ungdoms högkyrklighet, däremot kände jag henne såsom materialist och ateist. Jag känner henne såsom teosof, och vilken som helst utveckling hon kan komma att genomgå, skall ej i minsta mån rubba den känsla av tillgiven beundran jag hyser för henne. — Helt nyligen presiderade Annie Besant vid en socialistkongress i Paris; ingen vet var hon finns nästa år, eller vad hon kan komma att företaga sig utom att vad helst hon gör eller var helst hon vistas, ett alltid är fullkomligt visst, nämligen att hon skall besjålas av den varmaste kärlek och medkänsla för den fattige och förtryckte och att hon ovillkorligen skall vinna alla deras varmaste tillgivenhet, som komma henne nära nog för att lära känna henne sådan hon verkligen är."

Anna Wager-Gunnarsson.

Du som låtit orätt ske, fastän du kände vad orätt var; du som kallt såg på, fastän du hade händer till att hjälpa; du som förrådde dina bröder, genom att tiga där du kunnat frälsa dem med ett enda ord; du som hade sanningen, men icke talade den, och tigande gick förbi den oöverskådliga raden av korsfästa sanningsmän; — du fege tigare, vars namn är Judas — förlåtelsen får du icke, aldrig i evighet. Utan i de öde världarna skall du vandra, och du skall aldrig kunna stanna, och du skall aldrig dö, och världarna skola aldrig uppböra, och alltid skola de förbliva öde, och tystnaden skall göra dig galen, och du skall tjuta som hundar nattetid, och du skall ropa som en besatt, och du skall skratta i skräm-selns vanvett, så som du ny-skrattade, men ingen skall höra dig, ingen svara dig, utom ekot av din egen röst, rullande fram genom den döda oändligheten som det enda ljud och det enda levande som finns — — —

Då störtade skepnaden upp, och hans skugga föll över det månbelysta landet liksom den groteskt förstörade skuggan av ett människo. huvud på en ljus vägg; och han sträckte händerna mot höjden, och ögonen trängde ut ur sina hålor, och han föll framstupa som ett jätteträd — — —

Och morgonrodnaden brann, och tupparna golo runt kring landet, och i sängarna vaknade män, badande i mårriittens svett — — —

Motion av Gertrud Månsson i Stockholms stadsfullmäktige.

En avdelning av Vita Bandet i Stockholm har en upptagningsanstalt för värnlösa kvinnor, som råkat i nöd och således lätt kunna komma in på farliga villovägar i en stor stad. Detta hem, ganska nyligen upprättat, har fyllt en stor uppgift. De s. k. räddningshemmen giva ej tillfälligt skydd, utan kunna endast erbjuda årslång vistelse där. Det hade föreslagits i stadsfullmäktige, att från en fond för ett uppfostningshem för värnlösa flickor skulle kunna beviljas bidrag till upptagningsanstalten. Av formella skäl, såsom stridande mot donationens bestämmelse, blev emellertid detta med knapp majoritet avslaget.

För att upptagningsanstalten ej skulle gå miste om anslag, har nu Gertrud Månsson väckt motion om 3.000 kr. årligen till Vita Bandets upptagningsanstalt. Hon anför bl. a. som motiv härför, att innan de samhälleliga missförhållandena kunna avhjälpas, så kunna vi åtminstone mildra följderna därav.

Motion ang. upphävandet av nattarbetsförbudet för kvinnor inom typografyrket har väckts av C. Lindhagen. För denna för kvinnor viktiga motion, liksom för motion av Lindhagen ang. utredning om förbud för nattarbete även för män, kommer närmare redogörelse att lämnas i marsnumret.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Hemsparbössor kostnadsfritt.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör 17 Norrlandsgatan

rekommenderar sina kända tillverkningar:

SPISBRÖD,

okryddat

d:o

d:o

märkt VS, 49 öre

S, 45

SS, 43 pr paket.

Följande utlåtande föreligger om dessa Spisbrödssorter:

»På begäran av hr Fabrikör C. W. Schumacher har jag vid olika tillfällen anställt jämförande undersökningar mellan de av honom tillverkade sorter av okryddat spisbröd, och annat i handeln förekommande spisbröd och har jag därvid funnit att hr C. W. Schumachers nämnda spisbrödssorter på grund av högsta näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein), renhet (frihet från främmande inblandningar) och obetydlig halt av vatten äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Kålhalt är ringa och ej större än den för prima spisbröd normala.

Stockholm den 17 okt. 1910.

G. Lagerheim, Professor v. Stockholms Högskola.»

Två motioner till de ogifta mödrarnas hjälp.

Värner Rydén föreslår lagförslag, som avse att på ett effektivt sätt tillgodose dessas rätt. Han framhåller bl. a., att modern, såsom i åtskilliga främmande länder bör få rättighet att i fall, då halv bevisning föreligger och domstolen finner skäl därtill, avlägga ed på, vem som är fader till hennes barn samt att samhället bör bereda rättshjälp åt medellösa ogifta mödrar.

G. Kronlund begär åtgärder till förbättrande av ogifta mödrars ställning. Han framhåller därvid det önskvärda i att, såsom enligt danska och norska lagstiftningen, på domstolsväg underlätta fastsländet av faderskapet och utfående av barnuppfostningsbidraget. Han anser vidare, att allmänna åklagaren bör vara skyldig att efter anmälan av den ogifta modern å tjänstens vägnar föra hennes talan eller biträda henne vid rättegången. Vidare att den ogifta modern kunde, efter domstols prövning, under vissa omständigheter berättigas att med ed bekräfta sin utsago angående ett uttalat faderskap.

* * *

Dessa båda motioner, som antagligen komma att leda till ny skrivelse från riksdagen, vilken åter antagligen kommer att överlämnas till fattigvårdslagstiftningskommittén och lagberedningen, äro ett gott stöd för det ovillkorliga kravet på skyndsamma åtgärder.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiärbefrielse vid sjukdom och olycksfall, m fl. förmåner.

Postsparbanken.

Statens garanti. Mötböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Kommendörsgatan 25.
Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4½ proc.

Kassafack fr. kr. 5 pr år.

Malmbergets soc.-dem. Kvinnoklubb har ordinarie möten 2:dra och sista måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. Styrelsen.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte tredje tisdagen varje månad i godtemplarsalen kl. 1½ 8 e. m. Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Stockholms Tjänarinneförening avhåller möte varje torsdag kl. 8,30 e. m. å lokalen Tunnelgatan 14; 2 tr.